Fara

PRAVOSL. BOHOSLOVECKÁ FAKULTA OZNAMUJE:

Pravoslav. bohoslovecká fakulta v Prešove **prijme na šk. rok 1979/80 uchádzačov o štúdium** na tejto fakulte za týchto podmienok:

a) **Do jednoročného prípravného kurzu pri PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ak majú aspoň 17 rokov, ktorí nemohli ukončiť strednú školu 2. cyklu.

b) **Do 1. ročníka PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ktorí majú úplnú strednú školu s maturitou.

Vlastnoručne napísanú žiadosť treba zaslať na adr.: Pravosl. bohosl. fakulta, ul. Sládkovičova 23, 080 80 Prešov. Priložte tieto doklady:

1. krstný list, 2. posledné šk. vysvedčenie, 3. lekárske vysvedčenie o zdravotnom stave, 4. životopis v dvoch vyhotoveniach, 5. odporúčanie miestneho duchovného.

Žiadosti sa prijímajú do 30. mája 1979. Prijímacie pohovory sa budú konať na dekanáte PBF, o čom bude každý uchádzač zvlášť vyrozumený.

Dekanát PBF.

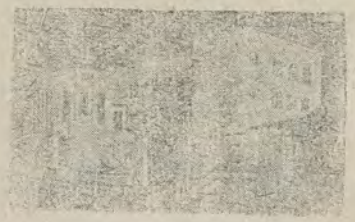

Budúce číslo vyjde 10. júna 1979

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: 080 01 Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel.: 313 79. Vedie redakčná rada. Vedúci a zodpovedný redaktor prot. dr. Š. Pružinský. Technický red. Helena Ferencová. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Duklianske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročne predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávku prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 18 — Povolené SÚTI 15/0 z 27. 12. 1972.
Číslo indexu 49 442.

ODKAZ SV. CYRILA A METODA

ROČ. XXV. — MESAČNÍK PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 5/1979

Zo života prešovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● Dňa 4. marca 1979 Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, odslúžil archijerejskú sv. liturgiu v katedrálnom chráme sv. Alexandra Nevského v Prešove a predniesol kázeň o význame sv. pôstu pre duchovný rast veriaceho človeka. Spolu s Preosvieteným vladykom slúžil d. o. prot. Jozef Iljuk, špirituál PBF, a d. o. Peter Kormaník, správca miestnej farnosti.

● Preosvietený vladyka Nikolaj odslúžil archijerejskú sv. liturgiu i v nedeľu 11. 3. a 25. 3. t. r. takisto v prešovskej katedrále. Spoluslúžil d. o. prot. Jozef Iljuk, ktorý v oboch prípadoch predniesol i kázeň, a d. o. Peter Kormaník.

Zo života michalovskej eparchie

Archijerejské bohoslužby

● V Krestopoklonnú nedeľu dňa 18. marca t. r., Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, odslúžil archijerejskú sv. liturgiu v katedrálnom chráme v Michalovciach, za spoluslúženia d. o. prot. Št. Horkaja, ktorý predniesol slávnostnú kázeň. Na záver bohoslužieb Preosvietený vladyka Cyril udelil veriacim svoje archijerejské požehnanie.

● Vo 4. nedeľu Veľkého pôstu a v deň sviatku Blahoviščenia, dňa 25. 3. t. r., Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, odslúžil archijerejskú sv. liturgiu v katedrálnom chráme v Michalovciach, za spoluslúženia d. o. prot. Št. Horkaja, ktorý predniesol slávnostnú kázeň. Na záver bohoslužieb Preosvietený vladyka Cyril udelil veriacim svoje archijerejské požehnanie.

Pracovná porada

● Vo štvrtok dňa 29. marca 1979 na Úrade eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi v Michalovciach sa konala pracovná porada pravoslávneho duchovenstva michalovského arcidekanátu za účasti duchovných z trebišovského a košického arcidekanátu. Pracovnú poradu po spoločnej modlitbe otvoril d. o. prot. Juraj Cap, okr. arcidekan. Referát na tému „1600. výročie od smrti sv. Bazila Veľkého" spracoval d. o. prot. dr. Št. Pružinský, dekan PBF, a na porade prečítal d. o. J. Cap. K 31. výročiu Februára 1948 hovoril d. o. prot. J. Cap, okr. arcidekan. Po bohatej diskusii vystúpil aj Preosvietený vladyka Cyril, ktorý poradu zhodnotil a táto potom bola ukončená modlitbou. **(J. C.)**

Životné jubileum

Kantora br. Jána Jacku z Choňkoviec poznajú mnohí naši veriaci podľa jeho cirkevného spevu. Menej už vedia, že je to človek tichý a skromný, ktorý sa 5. mája 1979 dožil 64 rokov. Brat Ján začal kantorovať po druhej svetovej vojne, keď naša cirkev najviac potrebovala oddaných veriacich. Brata Jána pri príležitosti jeho narodenín pozdravujú jeho najbližší príbuzní, spoluveriaci s duchovným a želajú mu veľa Božieho požehnania, aby ešte dlho spieval v našich chrámoch krásne staroslovienske pravoslávne spevy.

Pravoslávna farnosť Choňkovce

„Ja som s vami po všetky dni, až do skončenia sveta" (Mt 28, 20)

Nie sme opustení. Každý z nás veriacich vie, že s nami je vždy Pán náš Isus Christos, ktorý prisľúbil s nami zotrvať do konca vekov. A je nielen s nami, ale podľa Jeho slov, klope na naše srdcia a vchádza do nich, ak sme toho hodní. Isus Christos, keď vystupoval na nebo, sľúbil, že nás nenechá opustených a bez pomoci v boji s hriechom a vášňami. Nie sme opustení už preto, že žijeme v neprestajnom obcovaní s nebeskou cirkvou a tiež preto, že sme pravoslávni ľudia, ktorí tvoria jednu veľkú rodinu Božích detí. Pán nám dáva prostredníctvom svojej cirkvi bohatú a milostiplnú pomoc vo sviatostiach, v posvätných obradoch a v mnohých požehnaniach, ktorými sprevádza naše bohoslužby.

Kto chce v duševnej tiesni hľadať Pána, ten musí vedieť, že podľa slov apoštolových, Pán je blízko (Fil 4, 6). Pán je od každého neďaleko (Sk 7, 27). Treba Ho hľadať vnútri vlastného čistého srdca, v chráme Božom, kam sa k Nemu prichádzame modliť. Keď kresťan podáva pomocnú ruku blížnemu, má si uvedomiť, že ten, kto miluje potrebného, miluje Boha, že človek dobrým skutkom v prospech jedného z malých robí dobré skutky Bohu a že spolu s blížnym naťahuje k nám ruku Boh, žehnajúc nás pritom.

Keď padáme do malomyseľnosti, keď naše svedomie mlčí a na našu dušu prišli chvíle únavy, hľadáme, my hriešni, Boha a zdá sa nám, že Ho nenachádzame, musíme prostredníctvom cirkvi a jej duchovných sa utiekať za útechou a pomocou k Bohu. Keď duchovný položí na hlavu veriaceho ruku a požehná mu, súčasne mu žehná Boh.

V chráme Božom počas sv. liturgie, keď sa otvárajú cárske dvere a sluha Boží volá: So strachom Božiim i viroju pristupite, — veriaci sa skláňajú a pred duchovným zrakom vidia samého Isusa Christa. Keď pristupujeme k sviatosti sv. prijímania, vieme, že prijímame samého Christa s Jeho ľudskosťou i božstvom.

V našich modlitbách očakávame, že nám Boh odpovie, sme o tom presvedčení, že Christos po svojom nanebevstúpení nežije len na nebi, ale i na zemi, že Ho môžeme vidieť, že môžeme počuť i Jeho slovo, môžeme Ho prijímať, pretože Jeho slová sú pravé.

Isus Christos vstúpil na nebo a otvoril tak cestu do kráľovstva nebeského, otvoril dvere nebeského raja pre každého z nás a všetkých nás volá k spáse. Kto sa Mu ozve, kto bude chcieť kráčať tou cestou, ktorú nám ukázal Christos a kto sa bude duchovne zdokonaľovať, tomu je sľúbené kráľovstvo nebeské. „Ne-

vojde doňho nič nečistého . . . len tí, čo sú zapísaní v Baránkovej knihe života" (Zj 21, 27). Slovo kresťan musí značiť človeka čistého, plného viery, života v Christu a podľa Jeho prikázaní. Svoje srdcia musíme očisťovať od špinavého nánosu pozemského života, života plného hriechu, aby sa stalo spôsobilým „vidieť Boha", podľa Jeho prisľúbenia. Počas pozemského života si treba pripraviť „svadobný odev" pre svoju nesmrteľnú dušu zo skutkov milosrdenstva, odpúšťania, miernosti — z toho, čo tvorí večný a neoceniteľný poklad na nebesiach (Lk 12, 33).

Modlime sa, aby Pán Boh požehnal svoj ľud mierom!

† Cyril, biskup michalovský

Vladyka - mučeník Gorazd a východné Slovensko

Vladyka Gorazd, vlastným menom Matěj Pavlík, sa narodil pred 100 rokmi v Hrubej Vrbke na Moravskom Slovácku. Po prvej svetovej vojne vzniklo v Čechách a na Morave hnutie československej cirkvi so snahou o spojenie s pravoslávnou cirkvou. Matěj Pavlík prestúpil ako rímskokatolícky kňaz k tomuto novému náboženskému hnutiu a od samého začiatku pracoval pre to, aby sa spojilo s pravoslávnou cirkvou. Na rozdiel od mnohých spolupracovníkov v tomto hnutí poznal pravoslávie zo svojich štúdií teologických spisov a z návštevy Kyjeva a pravoslávnych cirkevných stredísk. V roku 1921 bol vysvätený v Belehrade srbskou pravoslávnou cirkvou na biskupa. Toto svätenie je nielen dôkazom opravdivosti jeho pravoslávneho presvedčenia, ale tiež i skutočnosti, že pôvodné „hnutie československej cirkvi" malo úprimnú a oficiálne vyjadrenú snahu stať sa pravoslávnou cirkvou, jednotnou vo viere a poriadku a ostatnými pravoslávnymi cirkvami na svete. Hnutie sa usilovalo — ako všetky miestne pravoslávne cirkvi — vo svojom vývoji nadviazať na vlastné kultúrne a obradové tradície. Tento zámer však neznamenal, že by hnutie československej cirkvi, ktoré v styku so srbskou pravoslávnou cirkvou užívalo i názov „pravoslávna", sa malo vyvíjať izolovane a bez ohľadu na náboženský vývoj ostatných pravoslávnych Slovanov. Preto nás neprekvapí, že od začiatku vladyka Gorazd — pred svojím vysvätením duchovný správca cirkvi československej pravoslávnej pre Moravu a Sliezsko — prejavoval značný záujem o cirkevné pomery na východe nášho štátu a o cirkevné pomery v ostatných slovanských krajinách. Už v prvom ročníku diecézneho listu cirkvi československej pre Moravu a Sliezsko „Za pravdou" z roku 1921, objavil sa v čísle 4 zo dňa 28. júla 1921 na str. 14 a 15 článok z pera M. Pavlíka o cirkevných pomeroch vo východnej časti Československej republiky. V ďalších ročníkoch boli čitatelia tohto časopisu pravidelne informovaní o všetkom dianí na býv. Podkarpatskej Rusi a na východnom Slovensku, takže tento materiál je cenným prameňom na rekonštrukciu nielen vzťahov pravoslávnych Čechov k pravoslávnym Ukrajincom-Rusínom a Slovákom, ale tiež i vlastných cirkevných dejov vo východnej časti našej vlasti v dobe po 1. svetovej vojne. Veríme, že našich čitateľov budú zaujímať objektívne postrehy biskupa Gorazda.

V uvedenom prvom článku sa píše:

„Slovanské obyvateľstvo Podkarpatskej Rusi bolo za vlády maďarskej pováčšine vyznania gréckokatolíckeho, t. j. malo bohoslužby staroslovienske, ako napr. cirkev ruská, ale bolo odtrhnu-

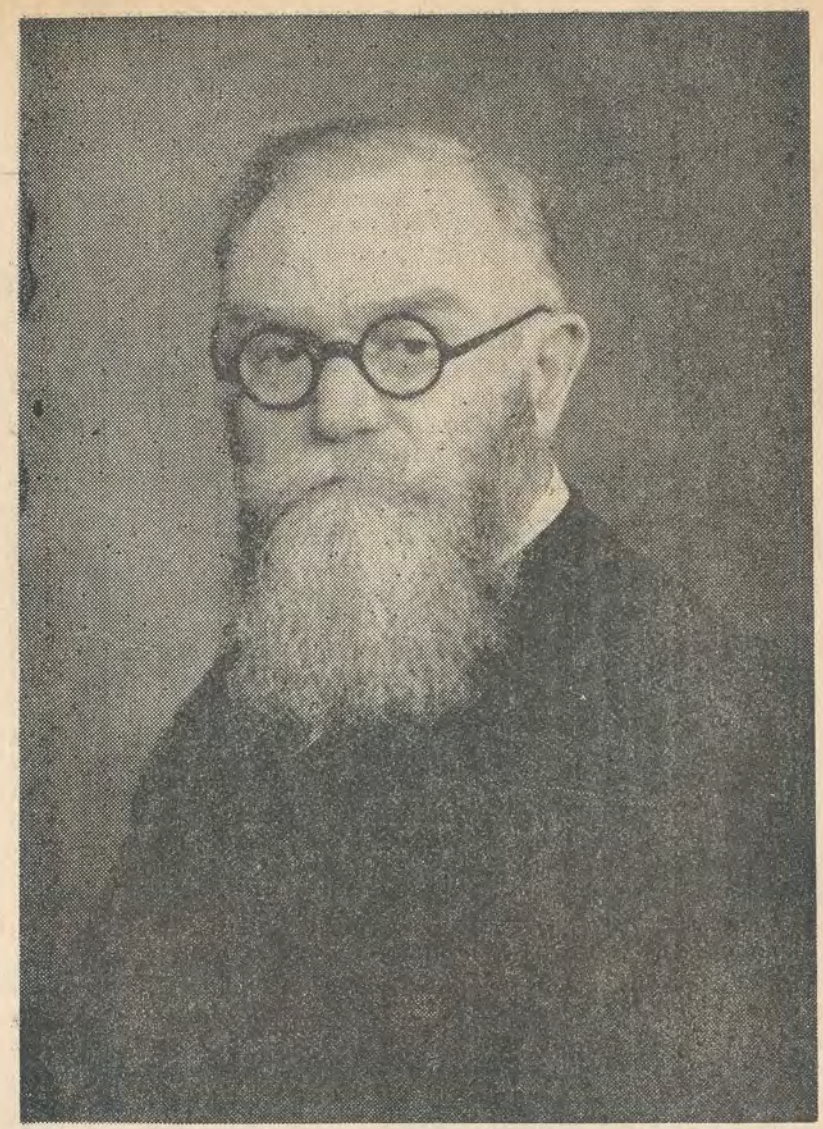

té od pravoslávnej cirkvi a pripojené k cirkvi rímskej. Rím, túžiaci po moci, sa spokojil s uznaním svojej zvrchovanosti a za to ponechal Rusínom staroslovienskú bohoslužbu. Pretože Rusíni boli v jednote, čiže v únii, s Rímom, hovorilo sa im v cirkevnej

terminológii tiež „uniati". (Názov „cirkev gréckokatolícka" pochádza odtiaľ, že uniati majú obrady grécke, t. j. východné, ako v Grécku, v Rusku a inde, ale v reči staroslovienskej, pritom sú však katolíkmi, sú spojení s Rímom.) Navonok ťažko uniata od pravoslávneho rozoznať. Bohoslužba je u oboch rovnaká, duchovenstvo u oboch ženaté, biskupi u oboch slobodní: jediný rozdiel je ten, že kňazstvo uniatské uznáva pápežovu neomylnosť a všetko, čo s tým súvisí, (ľud uniatský sa týmito dogmatickými otázkami nezaoberá, ale pravoslávni pápeža ako pápeža neuznávajú a tvoria si svoje národné cirkvi).

Maďari (rovnako ako Poliaci a rakúska vláda v Haliči) si želali, aby Slovania, ktorí majú slovanskú bohoslužbu, sa odpútali od pravoslávnych cirkví a aby sa stali uniatmi, t. j. aby uznali pápeža. Toto želanie spolu s hmotnými výhodami, ktoré ponúkali a poskytovali hierarchii, sa splnilo. Takto boli uniati nielen cirkevne, ale i národnostne pozbavení silnej opory pravoslávneho Slovanstva a vydaní na milosť a nemilosť úplne Maďarom. Ľudu, aby nekričal a nepoznal zmeny, sa ponechala slovanská bohoslužba, biskupom a kňazstvu sa poskytli hmotné výhody, ale výchova kňazského dorastu v seminároch bola zmaďarizovaná, a tak napriek slovanskej bohoslužbe vnikol do cirkvi gréckokatolíckej v Uhrách maďarský duch. Dokonca tam, kde ľud bol maďarskou školou zmaďarizovaný, zavádzala hierarchia namiesto staroslovienskej bohoslužby maďarskú.

Vznikom Československej republiky sa uvoľnili národné sily ľudové smerujúce preč od rímskeho uniatstva smerom k pravosláviu".

Ďalej biskup Gorazd cituje správy Národných listov o pomeroch na východe vtedajšej republiky. Uvádza:

„Gréckokatolícka cirkev napriek slovanskému liturgickému jazyku sa stala jedným z hlavných prostriedkov maďarizácie, jej kňazov, až na malé výnimky, je možné označiť za maďarónov. V žiadnej z ich domácností sa nehovorí ináč než po maďarsky a deti nevedia alebo vôbec alebo len veľmi málo po rusínsky. Za maďarskej vlády sa vodilo gréckokatolíckym farárom veľmi dobre. Obyvateľstvo bolo povinné odvádzať im desiatky a okrem toho robotovať na farských poliach. Pretože práve toto väčšinou zo strany farárov bolo do krajnosti využívané, vznikla proti nim medzi ľudom nenávisť. Rusínske obyvateľstvo je síce veľmi pobožné, ale o svojich kňazoch nechce ani počuť.

V takomto ovzduší našlo samozrejme terajšie pravoslávne hnutie úrodnú pôdu. V obciach, kde boli gréckokatolícki kňazi najviac nenávidení, vyskytlo sa najprv a v najväčšej sile. Vznik-

lo v prvom rade agitáciou zo strany veľkoruskej, ale aj zlou politikou gréckokatolíckeho biskupa užhorodského Pappa, maďaróna, ktorý dodnes (1921) nezložil sľub vernosti republike. Obyvatelia jednotlivých obcí žiadali odstránenie neobľúbených kňazov, ale to biskup zamietol. To sa využilo na pravoslávnu agitáciu, ktorá nadobudla potom na jednotlivých obciach takých rozmerov, že až okrem malých výnimiek sa hlási všetko obyvateľstvo k pravosláviu.

Pretože riešenie náboženských otázok patrí do kompetencie autonómneho smeru Podkarpatskej Rusi, platí pre prestúpenie na inú vieru starý maďarský zákon. Prestupujúci musí vec ohlásiť svojmu doterajšiemu farárovi v prítomnosti dvoch svedkov a žiadať o vydanie písomného potvrdenia. Ak farár odoprie, čo je pravidlom, musí sa vyhlásenie po uplynutí 14 dní, ale pred uplynutím 30 dní v rovnakej forme opakovať. Keď ani teraz farár potvrdenie nevydá, stačí potvrdenie tých dvoch svedkov. Pritom však nemá uhorský zákon žiadne ustanovenie o osobách vo veku od 7 do 18 rokov, ktoré následkom toho prestúpiť nemôžu. Obyvateľstvo, ktoré sa hlásilo k pravosláviu, však túto formu nezachováva a vyhlasuje, že ak musí platiť dane a vykonávať vojenskú službu na základe zákonov Československej republiky, neuznáva platnosť uhorského zákona v záležitosti viery. Tak nastal stav, že v niektorých obciach obyvateľstvo fakticky je pravoslávne, i keď podľa platného zákona je gréckokatolícke. Kostoly a vôbec cirkevný majetok je pripísaný v pozemkových knihách na gréckokatolícku cirkev, obyvateľstvo ale považuje ho za majetok svoj a žiada, aby bol odovzdaný pravoslávnemu vyznaniu. Tento nárok odôvodňuje tým, že chrámy vybudovalo svojím nákladom, dalo na stavby peniaze, stavebný materiál atď. Pretože potom úrady vzhľadom na platné zákony vyhovieť nemôžu, zaberá chrámy, vyháňa gréckokatolíckych kňazov a pod.

Takýto stav je naďalej neudržateľný. Ak sa zakročí proti násiliu úradne, vidí v tom obyvateľstvo podporovanie maďarónskych živlov a úrady strácajú tak všetky sympatie, ak sa nezakročí, potom vidí v tom obyvateľstvo slabosť a stráca všetku úctu pred zákonom a úradom".

Vladyka Gorazd k tomu zdôrazňuje, že najväčšou prekážkou tohto ľudového hnutia je interkonfesný uhorský zákon, ktorý platil vtedy na celom území bývalých Uhier, zákon strohý a znemožňujúci takmer zmenu vyznania. Tiež guvernér dr. Žatkovič znemožňoval zájazd srbského biskupa Dositeja na Podkarpatskú Rus, kde sa mal ujať organizácie pravoslávneho hnutia. Vo východných oblastiach nášho štátu, konštatuje vladyka Gorazd,

„dochádza k podobným udalostiam ako v Čechách, na Morave a v Sliezsku na tých miestach, kde zapustila korene cirkev československá (pravoslávna)". — „Je patrné, že cirkevne politické zákony musia byť v celej republike zmenené tak, aby vyhovovali prítomným pomerom a pretože doba prítomná je dobou prechodnou, i pomerom budúcim, obrysy ktorých je už možné pozorovať".

P. A-š.

Dajte doznieť piesni!

Volali sme na slávu, mávali a plní čudného vzrušenia sme si obzerali zvyšky všemocného wehrmachtu, ktorý sa váľal po priekopách. Čo boli gazdovlivejší, robili si z jeho áut kurníky, ostatní, väčšina, vítala novú jar, ktorá v štyridsiatom piatom mala inú vôňu. Obdivovali sme osloboditeľské tanky a zbrane, ktoré na nás nemierili. Tá jar bola ako droga, nikdy na ňu nezabudneme. Deviaty máj nešetril ani slnkom ani kvetinami a my, rozhorúčení udalosťami, nevedeli sme, či stáť pri hradskej a mávať, či doma sedieť a počúvať správy o konci „večnej" noci. — Vtedy sme ešte nevedeli, aké smutné nákladiaky a sprievody budú chodiť po našej hradskej o pár dní neskôr.

Videli sme prízraky s veľkými očami zapadnutými vo vychudnutej tvári, ľudí, ktorí z posledných síl išli a išli a hrozne chceli domov, ktorým sa podarilo prežiť koncentrák. Kdejaké auto ich bralo, ľudia im šetrili sily, ale na všetkých sa neušlo a tak sme videli takú skupinku. Na ňu tiež nezabudnem. Bol medzi nami lekár, zakázal nám dávať im čokoľvek jesť, vraj by mohli zomrieť od náhlej sýtosti. Ten lekár sa k nim pridal a vedno s nimi šľapal cestu smerom „domov", aby ich po ceste mohol opatrovať. Ľudia z koncentráku boli mĺkvi, akosi nezapadli do atmosféry orgovánových rán. Ale boli, žili, a to, čo oni vedeli, čo skúsili, to je pre mňa dodnes symbolom hrozného tajomstva vojny. Ani tank, ani mŕtvy vojak, ale tie oči ligotavé, veľké, plné smrti, ale i radosti, tie oči poznačili náš máj večnou výstrahou: Bojte sa vojny, je veľmi zlá, bite fašistov, ináč zahyniete! Ich dreváky vyťukávali tieto slová na hradskej ako večný odkaz, ich bosé nohy boli bezmocné i vševediace.

Prežili sme pri hradskej i veselé príhody s „garmoškou", tancom i prvými výmenami názorov na to, ako ďalej. Sovietski vojaci urobili, ako hovorili sami „kultúrny program", konaný na okraji poľa s pšenicou, okolo ktorej chodili veľmi opatrne, neustále upozorňujúc, že to bude nový chlieb. Tu som prvýkrát počula clivé vojenské piesne, ktoré sa rovinou niesli zvláštne a vyvolávali v nás mrazenie. Tak teda skončila sa vojna, — hovorili sme si, keď jeden z nich nastokol na paličku kus slaniny a začal opekať. Je predsa mier, volali sme so zovretým srdcom cez slzy, keď toho vojaka večer zastrelil osamelý bojovník za veľkonemeckú ríšu. Na druhý deň bol pohreb, v našej

dedinke, ten náš vojak už domov nedošiel, ba ani pieseň nedospieval. Na jeho počesť zazneli samopaly a zem sa nad ním zatvorila.

Niekedy premýšľam, čo by povedali na dnešný svet všetci títo mŕtvi. Bol by ich veľký zástup, boli by rôznych národností i presvedčení, mali by svoje lásky i nenávisti, matky, otcov, ženy i decká, boli by starí, starší i mladíci, ženy i muži. Myslím, že by to bol hromový hlas, ktorý by jednotne zaznel z ich dávno mŕtvych úst: Ľudia, veď nebláznite, nemôžete dopustiť ďalšie masy mŕtvych, ďalšie utrpenia, dajte doznieť piesni, dajte kvitnúť stromom a nekaličte svet! — Nie som si však istá, či s touto silou mŕtvych dnes naozaj ráta každý.

Máj roku 1945 bol naozaj nezabudnuteľným poučením. —hľ—

Pravdivosť svätých evanjelií

O pravdivosti sv. evanjelií sa najlepšie presvedčíme dôkladným štúdiom evanjelií samotných, ale i dobrým poznaním života ich autorov.

Pôvodné meno evanjelistu Matúša znelo Levi. Bol mýtnikom v Kafarnaume. Na výzvu Christovu zanechal svoje zamestnanie a stal sa Jeho apoštolom, čiže očitým svedkom všetkých udalostí, ktoré opisuje vo svojom evanjeliu. Po zoslaní sv. Ducha kázal najprv v Palestíne, kde aj napísal svoje evanjelium. Z Palestíny odišiel do Etiópie a podľa niektorých cirkevných spisovateľov do Perzie a Sýrie. Zomrel mučeníckou smrťou.

Sv. apoštol a evanjelista Marek sa narodil v Jeruzaleme. Spočiatku sprevádzal apoštola Pavla. Podľa sv. Klimenta Alexandrijského ho úradníci v Ríme požiadali, aby spísal kázne sv. ap. Petra. Tak vzniklo jeho evanjelium. Podľa sv. tradície zomrel v Alexandrii ako mučeník.

Sv. Lukáš pochádza z Antiochie. Bol to pohan a lekár. Po svojom obrátení na kresťanskú vieru sa stal žiakom sv. apoštola Pavla a jeho sprievodcom na druhej a tretej apoštolskej ceste. So sv. Pavlom zotrval až do smrti. Pre Teofila napísal svoje evanjelium. Po smrti apoštola Pavla sa po Lukášovi strácajú stopy . . .

Sv. apoštol Ján sa narodil v Betsajde, kde jeho otec bol rybárom. Najprv bol žiakom sv. Jána Krstiteľa, neskôr apoštolom Christovým a Jeho miláčikom, ktorý pri poslednej večeri ležal na prsiach svojho Učiteľa. Bol očitým svedkom Christovej smrti. Christos mu dal do opatery svoju Matku. Po zostúpení sv. Ducha býval v Jeruzaleme, potom odišiel do Efezu. Za vlády cisára Domiciána bol mučený a vyhnaný na ostrov Patmos. Zomrel ako storočný.

Je teda jasné, že títo muži mohli poznať Christov život, pretože s Ním chodili a rozprávali sa s Ním po Jeho zmŕtvychvstaní, boli svedkami Jeho zázrakov a Jeho slávneho nanebevstúpenia. Čo napísali do sv. evanjelií, to sami videli: „Čo sme videli a počuli, oznamujeme vám" (1 Ján 1—3).

Apoštoli sv. Marek a Lukáš boli priateľmi sv. Petra a sv. Pavla, od ktorých mali spoľahlivé informácie. Apoštol Pavel síce nebol Christovým priamym učeníkom, ale poznal Ho z priameho zjavenia a zo slov očitých svedkov.

Evanjeliá veľmi podrobne opisujú jednotlivé udalosti. Evanjelisti v nich nezatajujú ani vlastné chyby a nedostatky, ani vlastné poblúdenie, keď si niekedy mylne vykladali Christove slová, ako bojazlivo utekali z hory Olivovej a iné, ale všetko toto svedčí o maximálnej snahe opísať plnú pravdu. Evanjelisti napokon aj boli nútení napísať pravdu, pretože opisovali udalosti, osoby a miesta všeobecne známe. Písali v dobe, keď ešte žili svedkovia Christových skutkov a za takýchto okolností nebolo možné opísať nepravdu, lebo stačilo si zájsť do Betlehema, Nazareta, Káne Galilejskej a presvedčiť sa. Nemáme žiadne správy o tom, že by niekto hovoril niečo iného, než píšu evanjelisti, dokonca ani farizeji sa neohradili, i keď boli evanjelistami obvinení z vraždy nevinného človeka. Dali apoštolov prenasledovať, ale nepravdu im dokázať nemohli. Pravda je teda všetko, čo čítame vo sv. evanjeliách o Isusu Christovi, o Jeho živote, zázrakoch a o Jeho zmŕtvychvstaní. Evanjelisti za túto pravdu položili i vlastné životy.

V. Slivka, duchovný

Človek s láskavým pohľadom bude požehnaný, lebo dá zo svojho chleba chudobnému.

— — —

Dobré meno je vzácnejšie ako veľké bohatstvo, obľúbenosť je lepšia ako striebro alebo zlato.

— — —

Zaliečavé pery so zlým srdcom sú ako poleva na hlinenej nádobe.

Slovo Božie a duchovný život veriaceho človeka

Hoci veriacemu človekovi netreba nejak zvlášť zdôrazňovať význam slova Božieho v jeho duchovnom živote, jednako nebude od veci, keď si tu pripomenieme aspoň niekoľko skutočností na oživenie našej pamäti, pre duchovnú posilu i útechu. Ešte na začiatku svojej spasiteľnej činnosti Isus Christos, keď bol pokúšaný od zlého ducha, povedal tieto krásne slová o význame slova Božieho: „Nie samým chlebom bude žiť človek, ale každým slovom, ktoré vychádza z úst Božích" (Mt 4, 4). Je to pravda, ktorú ešte v Starom zákone zdôrazňoval izraelskému národu jeho vodca prorok Mojžiš (Deut. 8, 3). Je to pravda večná, ako je večné a trvalé slovo Božie, preto ju znova zdôraznil aj Isus Christos, po Ňom často sv. apoštoli a až dodnes nám to často pripomína cirkev svätá.

Pre svätých apoštolov slovo Božie bolo vždy prameňom poznania zjaveného učenia, prameňom duchovnej posily, duchovným pokrmom, poučením, útechou a zdrojom nádeje, ale aj na naprávanie a napomenutie. V liste rímskym kresťanom apoštol Pavel pripomína, že „čokoľvek bolo napísané, nám na poučenie bolo napísané, aby sme skrze trpezlivosť a skrze útechu Písem mali nádej" (15, 4). Všestranný význam slova Božieho pre duchovný život človeka tento apoštol zdôrazňuje tiež v liste svojmu spolupracovníkovi Timotejovi, v ktorom sa hovorí: „Každé písmo, vdýchnuté od Boha, je užitočné na poučovanie, karhanie, naprávanie a vychovávanie v spravodlivosti, aby sa Boží človek stal dokonalým a schopným konať všetko dobré" (2 Tm 3, 16—18).

Ľudia všetkých storočí usilovali o šťastie, blahobyt, zdravie, hľadali tieto dobrá dušou, myšlienkami a prácou. Avšak ani jedno z týchto dobier nemožno považovať za trvalé, ani jedno nemôže plne uspokojiť vnútornú potrebu človeka, preto mnohokrát sa stávajú príčinou duchovného hladu a smädu, iných túžieb a nových nádejí. Veľmi často vyvolávajú v človeku pocit únavy a vyčerpanosti, ale dušu človeka nasýtiť nemôžu. Sú dočasné a pominuteľné a nemôžu byť pokrmom nesmrteľnej duše človeka, hoci ich význam pre dočasný život človeka nemožno podceňovať. Tak Isus Christos dvakrát zázračným spôsobom nakŕmil veľké zástupy ľudí chlebom, ale súčasne urobil všetko preto, aby od Neho prosili aj chlieb duchovný. A keď sa tak nestalo a chceli Ho urobiť kráľom, aby ich vždy takto kŕmil, otvorene im to vytkol. Preto apoštol Ján nás učí, že existuje iný pokrm, ktorý môže nasýtiť dušu

človeka, prameň nevyčerpateľný, z ktorého môže čerpať každý, kto ide za svojím Pánom a Učiteľom, každý kto verí, a môže sa nasýtiť tak, že nebude viac pociťovať hlad a smäd. „Kto by však pil z vody, ktorú mu ja dám, nebude žízniť naveky, ale voda, ktorú mu ja dám, bude v ňom prameňom vody prúdiacej k životu večnému" (Jn 4, 14), hovorí Spasiteľ.

Apoštol Pavel hovorí o svätých knihách Starého zákona, ktoré boli napísané do narodenia Isusa Christa. Avšak dnes my máme ešte sväté knihy Nového zákona: Sv. evanjelium, kniha Skutkov apoštolských, Listy sv. apoštolov a knihu Zjavenia Jána. Všetko toto spolu tvorí slovo Božie, ktoré je zapísané pre nás a pre naše spasenie z vnuknutia Ducha svätého. Preto ap. Peter všetkých nás vyzýva, aby sme „pamätali na predpovedané slová svätých prorokov a na prikázania Pána a Spasiteľa, ktoré vám zvestovali vaši apoštoli" (2 Pt 3, 2—3), lebo nijaké proroctvo nepovstalo z ľudskej vôde, „ale Duchom svätým vedení hovorili svätí ľudia Boží" (1 Pt 1, 21).

Slovo Božie má silu utešovať zármutok trpiacich na ceste k životu večnému, ono je schopné uspokojiť svedomie hriešnika, ktorý si uvedomil svoje nedostatky a zlé činy, ono utešuje každého kresťana nádejou na večný život, posilňuje lásku k Bohu a k človeku. A preto aj naša pravoslávna cirkev pri usporiadaní bohoslužieb tieto preplnila slovom Božím, takže slovom Božím spievame, vyznávame, modlíme sa, slovo Božie čítame i kážeme. Ako je známe, deň je liturgicky usporiadaný tak, že sa začína večernou bohoslužbou. A táto bohoslužba začína sa slovami Písma svätého: „Blahoslovi duše moja Hospoda...", (Dobroreč, duša moja, Hospodinu!), „Blažen muž..." (Blahoslavený je muž... „Hospodi vozvach k tebi, uslyši mja..." (Na Teba volám, Hospodine, uslyš ma...), „Nyni otpuščaješi raba tvojeho, Vladyko..." (Teraz prepúšťaš, Pane, svojho služobníka...). A takto na slove Božom je zbudovaná aj raňajšia bohoslužba — utiereň (pokiaľ sa nekoná spolu s večerňou), kde treba spomenúť tzv. šestopsalmije, Chvalite imja Hospodne..., čítanie z evanjelia o vzkriesení Isusa Christa a mnoho iných textov z Písma svätého, ktoré sú zakomponované do prekrásnych duchovných piesní, irmosov, troparov a stichír, ktoré bez slova Božieho by nevznikli. Na začiatku liturgie znova sú tu slová žalmistu: „Blahoslovi duše moja, Hospoda...", „blaženstvá", prevzaté z evanjelia ,prokimen, čítanie z Apoštola a Evanjelia a mnohé krásne duchovné piesne a modlitby, v ktorých je zobrazený život a spasiteľné dielo Isusa Christa. Vďaka tomu pred naším duchovným zrakom vyvstavá duchovný obraz Christa, ktorého obklopuje množstvo poslucháčov, ako ide od mesta k mestu, od dediny k dedine, ako učí pravde Božej, ako uzdravuje mnohých nemocných, utešuje slabých, nabáda hriešnikov k pokániu a ukazuje im cestu k novému životu atď.

Takouto povahou sa vyznačujú aj ostatné obrady a pobožnosti našej cirkvi, najmä obrady pri vykonávaní sv. tajín, z ktorých ani jedna sa nezaobíde bez textov Písma svätého, ktoré sa čítajú priamo, alebo ako súčasť modlitieb, ktoré majú biblický základ a hlboké teologické zameranie.

Nakoniec nemôžeme nespomenúť súkromnú četbu Písma sv., najmä doma

a v rodinnom kruhu. V opravdivej pravoslávnej rodine nikdy táto Kniha kníh nechýbala, bola položená na viditeľnom a čestnom mieste a duchovne formovala všetkých členov rodiny. Nenadarmo sa u nás hovorí, že rodina je domáca cirkev a v cirkvi slovo Božie má to najvlastnejšie miesto ako prameň nového života, života v Christu. Slovo Božie, zapísané prorokmi v Starom zákone — evanjelistami a apoštolmi v Novom zákone — je prameňom duchovného života pravoslávneho kresťana, dáva zmysel liturgickému a modlitebnému životu v cirkvi i v každodennom živote vo svete, poskytuje rady v každej životnej situácii a ukazuje cestu ku konečnému cieľu nášho života — k jednote s Bohom. Preto každý, kto má doma Písmo sväté, nech mu venuje patričnú pozornosť, kto však nemá, nech sa usiluje získať si ho, alebo nech pozorne sleduje jeho čítanie v chráme pri každej bohoslužbe. Naša cirkev ako dobrá matka si želá, aby naše srdce vždy bolo napojené slovom Božím, slovom života, aby sme boli schopní niesť svoj kríž až do konca. Všetkým nám treba prežiť tento krátky život s Bohom, aby sme s Ním žili i život večný, lebo sme „živým a večným slovom Božím znovuzrodení nie z porušiteľného, ale neporušiteľného semena" (1 Pt 1, 23).

Sv. Bazil Veľký očami svojich súčasníkov

„Spomienka na neho nikdy neprestáva a jeho meno bude žiť z pokolenia na pokolenie" (Sir 39, 13).

Tisícšesťsté výročie blaženého zosnutia sv. Bazila Veľkého, „neochvejného základu Cirkvi", ktorý nám všetkým „venoval neodcudziteľné bohatstvo a sprostredkoval ho svojím učením", nás nabáda, aby sme sa v tomto roku vyhlásenom gréckou pravoslávnou cirkvou za jeho rok z vďačnosti, že nám ho podľa kondáku na jeho počesť „nebo darovalo", znovu a znovu zamýšľali nad jeho stále živým odkazom, riadiac sa otcovskou radou sv. ap. Pavla: „Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám zvestovali slovo Božie! Pozorujte, aký bol koniec ich obcovania, a nasledujte ich vieru!" (Žd 13, 7). Veď i pre nás práve tak ako i pre našich pradávnych predkov sv. Bazilom Veľkým zredigovaná Božská liturgia je „nevyčerpateľné žriedlo vody prúdiacej do večného života", ku ktorému nás privedli naši svätí prví učitelia, keď, ako spievame v kánone na ich počesť, „začali slúžiť Božskú liturgiu naším materinským slovienskym jazykom". Súčasne sv. Cyril a Metod tlmočili našim praotcom i hlboké myšlienky zo spisov sv. Bazila Veľkého, ktoré podľa vyjadrenia jeho súčasníka Ruffína z Akvileje, prekladateľa jeho obidvoch mníšskych regúl do latinčiny, majú „poučujúci charakter, lebo ukazujú, ako sa má viesť cnostný život, a prinášajú pomoc v ťažkostiach života". O tejto skutočnosti svedčia najhodnotnejšie diela veľkomoravského literárneho učilišťa vedeného slovanskými apoštolmi a neskoršie ich žiakmi, sv. Gorazdom

a sv. Klimentom Ochridským, plné Bazilových presvedčivých výrokov bez vieroučných záhad, „lahodne plynúcich pokojným tokom ako priezračná rieka výrečnosti", ktorými, ako to krásne vyjadruje tropár na jeho počesť, „presvedčivo učil o Bohu, objasňoval hlboké pravdy a zušľachťoval ľudské mravy".

Takto celému pravoslávnemu svetu známym hymnom ospievané životné poslanie Učiteľa Cirkvi spĺňal však sv. Bazil Veľký nielen bohatou kazateľskou a spisovateľskou činnosťou, ale i žiarivým príkladom svojho službe Božieho ľudu zasväteného života, ktorý bol, žiaľ, zlomený útrapami a námahami duš-pastierskej práce, keď sotva dosiahol päťdesiat rokov. K nasledovaniu strhujúci vzor jeho života bol najúčinnejším prostriedkom jeho hlásania Evanjelia preto, lebo sa odohrával v plnej zhode s jeho nezvratným presvedčením že „láska nie je len ozdobou života, ale i princípom života a všetkého ľudského poznania", lebo „Boh je láska, a kto zostáva v láske, zostáva v Bohu, a Boh zostáva v ňom" (1 J 4, 16). Je úplne prirodzené, že najintenzívnejší dosah Bazilovej v Bohu zakotvenej lásky okúsili jeho pokrvne alebo duchovne mu najbližší, ktorí nám zanechali autentické svedectvo o tom, ako náš blahoslavený otec Bazil, ktorého „blahozvesť sa rozšírila po celej zemi", poslúchol apoštolskú výzvu sv. Pavla: „Hľaďme na Isusa, Pôvodcu a Dokonávateľa viery, ktorý pre budúcu radosť pretrpel kríž, pohrdol hanbou a zasadol si na pravici Božieho prestola! Myslite na Toho, ktorý zniesol taký odpor hriešnikov proti sebe! Potom neustanete a neklesnete na duchu" (Žd 12, 3). Pod zorným uhlom ich hodnoverného svedectva priblížime si osobnosť sv. Bazila, „neochvejného základu Cirkvi," v jeho velebnej veľkosti svätca i v jeho opravdivo ľudsky hrejivej srdečnosti a nežnosti milujúceho a milovaného brata a priateľa.

Svätecký, a preto i skutočne ľudsky najvýstižnejší profil sv. Bazila Veľkého, jedného zo „štyroch veľkých ekumenických učiteľov pravoslávia", vykreslil jeho najdôvernejší dlhoročný priateľ sv. Gregor Naziánsky, tretí „veľký Kapadóčan" a prvý nositeľ titulu „teológ" vo význame „pravdivý svedok Božstva", ktorý o svojom priateľstve k Bazilovi ako o radostnom hľadaní Pravdy vo dvoch písal: „Obidvaja sme s usilovali nie o to, aby ktokoľvek z nás sa stal prvým, ale o to, aby sme postúpili prvenstvo jeden druhému, pretože každý z nás považoval slávu druhého za svoju slávu. Taký súlad bol medzi našimi dušami, že sa zdalo, akoby to bola jedna duša, oživujúca dve telá." Táto charakteristika priateľstva obidvoch svätcov, ktoré nám pripomína starozákonné priateľstvo Dávida k Jonatánovi zobrazené slovami: „... duša Jonatánova sa spojila s dušou Dávidovou, takže Jonatán si ho zamiloval ako seba samého" (1 S, 18,1), je nám obzvlášť milá preto, lebo jej autor, sv. Gregor Naziánsky, bol učiteľom duchovného života sv. Cyrilovi od jeho útlej mladosti, ktorý mu venoval svoju prvú báseň ospevujúcu ho ako svätca v ľudskom tele s anjelskou dušou a jeho spisy priniesol na Veľkú Moravu, aby sa stali základnou literatúrou náboženskej výuky našich praotcov. Preto so

zvýšeným záujmom a s vnímavým porozumením budeme sa pozerať jeho láskavými očami na osobnosť sv. Bazila, ktorého už jeho súčasníci porovnávali pre jeho svätosť, obdivuhodnú múdrosť a horlivú službu Božiemu ľudu s patriarchami, prorokmi, apoštolmi a evanjelistami.

Sv. Gregor Naziánsky, mládenec verného priateľstva, priľnul celým srdcom k sv. Bazilovi Veľkému, s ktorým sa po prvý raz stretol v Kapadóckej Cézarei, v jeho rodisku a v meste svojich sľubných štúdií. Neskoršie študovali spolu v Aténach. Tu sa utužilo ich celoživotné priateľstvo v prostredí, v ktorom prinášala už svoje krásne ovocie starostlivá rodičovská výchova sv. Bazila, na ktorú neskoršie spomínal týmito slovami vďaky: „Z najväčšej Božej dobroty i láskavosti k nám a z milosti Pána Isusa Christa od samého počiatku môjho života vychovávali ma kresťanskí rodičia v bázni Božej, od nich som prijal poznanie sv. Písma, a tak ma priviedli k poznaniu Pravdy". Bazilovo rodičmi sprostredkované poznanie Pravdy, ktorí vedeli, že najlepším základom všetkého vzdelania je láska k Bohu, bolo už za jeho vysokoškolských štúdií tak pevné a hlboké, že mohol oprávnene napísať: „Odvážil by som pochváliť sa v Pánu tým, že nikdy som nemal mylný názor o Bohu, a preto som nikdy nezmenil svoj úsudok, lebo tú istú náuku, ktorú som prijal o Bohu a blahoslavenej Matke ako chlapec, som ďalším poznávaním spravodlivo rozhojnenú zachovával". Takto harmonicky na seba nadväzovali jednotlivé stupne jeho vzdelávania sa, lebo podľa jeho súčasníka Nicetu jeho otec Bazil st., advokát a učiteľ rečníctva, „bol mu dokonalejšie a viac otcom, keď ho zaodial mravmi a vedomosťami, než keď ho telesne splodil". Nie menej prispievala k tomuto zdarnému vývoju dospievajúceho Bazila jeho matka Emília, podľa ďalšieho Bazilovho súčasníka Barónia „najsvätejšia žena a matka svätých", ktorej desať detí zasadajúcich za rodinný stôl „zasadlo napokon vo svätosti na toľko trónov v nebeských príbytkoch". Je samozrejmé, že k rodičovskej starostlivosti o duchovné napredovanie Bazila ako prvorodeného syna sa pripojila i jeho vzdelaná babička sv. Makrína, ktorá ho vychovávala v utešenom vidieckom rodinnom sídle v Ponte.

Do Atén, kolísky gréckej vzdelanosti, dostali sa sv. Bazil Veľký a sv. Gregor Naziánsky ako nerozluční priatelia po dvojročnom pobyte v Carihrade, kde sv. Bazil si získal povesť výborného znalcu jazykov a prvenstvo v rečníctve, ktoré mu priznal jeho učiteľ, sofista Libánios, keď vo svojom liste Bazilovi vyhlásil: „Hľa, poslal som ti list, pri písaní ktorého som sa poriadne spotil. Akoby nie, keď píšem mužovi, ktorého pohotovosť v úsudku by prevýšila i múdrosť Platóna a rečnícku presvedčivosť Demosténa! Preto moja reč vyzerá tak, ako keby si komára prirovnával k slonovi". O ich spoločnom študentskom živote v Aténach, kde ich spolužiakom bol i neskorší cisár a zarytý nepriateľ kresťanstva Julián Odpadlík, ktorý spisom Proti Galilejským, ani nechtiac, prispel vlastne k tomu, aby si Cirkev uvedomila jedinečnosť svojho poslania, rozpráva sv. Gregor Naziánsky vo svojej slávnej Reči o sv. Bazilovi takto: „Neudržovali sme kontakty s niektorými svojimi hýrivými druhmi, ale len s najlepšími. Nestýkali sme sa ani so štváčmi, ale len s mierumilovnými, tichými a s tými, s ktorými spoločenstvo prinášalo hojný úžitok... Všetko ostatné, čo sa týkalo slávností, divadiel, hlučných schôdzok a hostín, ponechávali sme tým, ktorí po tom túžili... Poznali sme len dve cesty: jedna bola prednejšia a vznešenejšia, totiž tá, ktorá nás viedla do našich chrámov a k našim ctihodným učiteľom, a druhá bola podradná a menšej dôstojnosti, totiž tá, ktorá nás viedla k učiteľom svetskej múdrosti... Pre nás však bolo najdôležitejšie a súčasne i najslávnejšie, že sme kresťania a kresťanmi sa menujeme: na toto sme boli najviac hrdí!"

Z Atén nasledoval sv. Gregor Naziánsky sv. Bazila Veľkého i do pustovníckej samoty na horu pri rieke Iris, ktorá sa prediera z Arménska do Čierneho mora. Na tejto vysokej hore, pokrytej hlbokým a temným lesom a zavlažovanej krištáľovými a chladnými vlnami rieky, žili pri spoločných úvahách, modlitbách a prácach však len dva roky, lebo Gregora prinútili starosti o chradnúceho otca vrátiť sa domov. Na spoločne prežité časy v tejto utešenej horskej samote spomínal neskoršie vo svojom liste Bazilovi takto: „...Kto mi vráti tie krásne dni, ktorých útrapy po tvojom boku mi boli rozkošou? Kto mi dopraje tie spevy žalmov, ony bdenia a pozdvihnutia duše k Bohu v modlitbe, onen duchovný a oduševnelý život? Kto mi nahradí spoločenstvo srdc medzi Bohom oblaženými bratmi? Kto mi dodá povzbudenie k cnostnému životu, ktoré mi zaručovali písané zásady a pravidlá? Kto mi vráti horlivosť pre štúdium Písma a bude mi odhaľovať jeho tajomstvá za vedenia sv. Ducha? A aby som spomenul tiež menej dôležité denné práce: nosenie dreva, znášanie kameňov na stavbu, sadenie stromčekov, zalievanie sadeníc. Kto mi dopraje opäť vidieť zlaté platany, pod ktorými mních blaženo odpočinie a ktoré som ja sadil ako živé znamenia našej spoločnej práce?"

Veľmi by sa však mýlil ten, kto po prečítaní tohto úryvku z listu naplneného clivotou za priateľom by sa domnieval, že Gregor len jednostranne prijímal duchovné dary od Bazila. Nebolo tomu tak! Obidvaja sa navzájom obdarúvali hodnotami duchovného života sťa opravdiví priatelia, ako to vidíme z Gregorovho listu o jeho výklade žalmov Bazilovi: „Vyhľadal som ti žalm 72, lebo si prejavil také želanie... Medzitým, čo som hovoril, ty ako zasiahnutý nejakým šípom pozdvihol si ruky k nebesiam a s obličajom obráteným k východu, lebo k východu si mohol hľadieť, si zvolal: „Ďakujem Ti, Otče a Stvoriteľ ľudí, že nás tak bez nášho vedomia správne utváraš, prostredníctvom vonkajšieho človeka očisťuješ vnútorného a nepríjemnými vecami nás privádzaš k blaženému cieľu..." Okrem žalmov cez celé dva roky spoločného života na pontskej pustatine študovali spolu spisy prvého vykladača Písma v jeho celistvosti, Origena, usporiadateľa kritického vydania Starého zákona v šiestich stĺpcoch zvaného Hexapla, a zostavil z nich výbor pre vzdelanie mníchov, Filokalia.

Život sv. Bazila Veľkého, ktorý už predtým spoznal duchovnú náplň egyptského pustovníctva ako zdravého protestu proti mravnej uvoľnenosti a formalistickej zbožnosti, nebol v pontskej samote útekom zo sveta a následkom ľahostajnosti k jeho problémom, ale zbieraním síl v horských tíšinách na

to, aby sa mohol dokonale zaradiť do súladu vesmíru v očakávaní Christovho návratu na svet, ktoré sa odohráva v každodennom rytme spoločnej práce, rozjímania nad slovami Písma a ustavičnej modlitby. Výsledkom jeho stíšeného rozjímania o neskonalosti Božej lásky bola jeho túžba získať mnohých pre Christa. Spôsoby tohto Bazilovho úsilia plasticky vylíčil už spomínaný Rufín Akvilejský: „Bazil, obchádzajúc mestá i vidiecke sídla Pontu, začal rozplameňovať svojimi slovami a kázňami otáľajúcich a málo sa starajúcich o budúcnosť a odstraňovať zakrnelosť dlhodobej nedbanlivosti. Naučil ich opúšťať svetské márnosti a prijímať jeho zriadenie, zhromažďovať sa vospolok a budovať monastiere. Naučil ich prežívať modlitby, žalmy a hymny, starať sa o chudobných a poskytovať im slušné príbytky a potrebnú obživu. Poučoval panny, ako majú viesť čistý a cudný život a byť vzorom pre iných. A tak v krátkom čase zmenila sa tvárnosť onej krajiny, akoby na vyprahlom a úhorovom poli vyrástlo sľubné osenie a radostné štepnice viníc." Podľa Bazilovho brata, sv. Gregora Nysského, učiteľa kresťanskej mystiky zdôrazňujúcej na úkor extázy — vytríženia prežívanie spoločenstva s Bohom vo vlastnom vnútre, ktoré sa odzrkadľuje v tom, čo je v človeku čisté, výsledkom tohto úsilia bolo, že „pustatina za Bazila, podobne ako za Jána Krstiteľa, sa premenila na mesto pre množstvo tých, čo prichádzali k nemu."

Bolo preto žiadúce zostaviť pre nich pravidlá spoločného života, ktoré by dali mníšskemu hnutiu pevný poriadok. Túto nástojčivú úlohu splnil sv. Bazil okolo r. 360, keď vypracoval ustanovenia o sľube chudoby, čistoty a poslušnosti. Ich ducha správne vystihol sv. Gregor Naziánsky, keď o nich napísal: „I keď sa život pustovnícky v mnohom líšil od života spoločného, Bazil znamenite spojil a zmiesil medzi sebou obidva spôsoby života, aby ani rozjímanie neutrpelo spoločenstvom a aby ani činnosť nebola bez rozjímania". Podobné pravidlá zostavil Bazil i pre panny a ženy, ktoré sa združili okolo jeho sestry Makríny.

Zatiaľ čo Bazil, muž hlbokej rozjímavosti a ráznych činov, ktorý obsiahol výsledky všetkých vedných odborov svojej doby a dokázal ich kriticky využívať na blaho svojich blížnych, budoval mníšske spoločenstvá so zanietenou apoštolskou horlivosťou, pozvoľna dozrieval čas, v ktorom plne pochopil, že i jemu sú adresované slová jeho Pána: „Nie vy ste si ma vyvolili, ale ja som si vyvolil vás, aby ste šli a prinášali ovocie a vaše ovocie aby zostávalo, tak aby vám Otec dal, čokoľvek by ste v mojom mene prosili od Neho" (J 15,16). Povážlivá situácia duchovného života cézarejskej eparchie spravovanej neskúseným a nerozhodným biskupom Euzébiom si totiž žiadala, aby za stupňujúceho sa náporu cisármi podporovaného ariánstva, ktoré rozštepovalo jednotu kresťanstva na radosť pohanov a v dôsledku svojho planého rozumárstva rozleptávalo zvrchovanosť kresťanskej viery a stávalo sa krotkým služobníkom absolutistickej moci cisárov, Euzébios dostal energického a rozhľadeného pomocníka. Voľba padla na Bazila, ktorý ju prijal za nadšeného súhlasu svojho priateľa Gregora Naziánskeho, ktorý pri tejto príležitosti napísal: „Mnohonásobná Božia dobrota a starostlivosť o ľudské pokolenie uviedla Bazila do posvätného stavu kňazského a dala tak Cirkvi žiariacu pochodeň, aby prostredníctvom mesta Cézarey svietila celému svetu".

Svoju funkciu biskupského kazateľa a zástupcu vykonával „pevný, ale obdivuhodnou dobrotivosťou obdarený" Bazil tak svedomite a taktne, že Gregor Naziánsky právom o ňom napísal: „Euzébios viedol ľud, Bazil vodcu (t. j. Euzébia); preto prijímal jeho pomoc a keď on vládol, myslel si, že sám vládne".

Nezvyčajne agilný a v otázkach viery nekompromisný Bazil dostal sa však čoskoro do ostrého konfliktu s cisárskym prefektom Modestom, ktorý na rozkaz od Karpát do Carihradu tiahnúceho cisára Valenta zosadzoval pravoslávnych biskupov a na ich miesta uvádzal ariánov za tak krutých represálií, že podľa svedectva Bazilovho brata Gregora Nysského „tým, ktorí sa vzopreli proti jeho bezuzdnej žiadostivosti, konfiškoval majetok, posielal ich do vyhnanstva, odcudzoval ich na stratu cti, do žalárov, na bičovanie a na všetky iné čo najkrutejšie tresty". Prefekt najprv kategoricky žiadal od Bazila, aby sa pridal k ariánom, ale keď neuspel, ľstivo mu radil, že si získa priazeň cisára, keď vynechá vo vyznaní viery jediné slovíčko „homoúsios", ktoré vyjadrovalo článok viery, že Syn Boží je rovnakej podstaty s Otcom. Vtedy Bazil vyhlásil, pridržajúc sa dosiaľ platnej zásady v pravoslávi: „Som ďaleko od toho, aby som niečo vynechal alebo pridal vo vyznaní viery, a ani by nikdy nenapadlo zmeniť v ňom poradie slov".

V týchto pohnutých časoch usiloval sa sv. Bazil Veľký o utvrdenie jednoty medzi Východom a Západom, lebo bol presvedčený, že poslaním obidvoch vetiev kresťanstva je strážiť spoločný poklad viery a rozhojňovať ho. Pritom však videl v rímskom biskupovi len jedného z biskupov alebo vodcu západnej cirkvi, s ktorým je žiadúce udržovať kontakty v záujme strážnej služby Cirkvi nad čistotou viery ako „stĺpu a základu pravdy" (2 Tm 3, 16). Keď to bolo nutné, vedel zaujať k rímskemu biskupovi i kritické stanovisko, ako o tom svedčí jeho výrok o pápežovi Damasovi I. (366—384): „Ten človek sedí na tak vysokom tróne, že z neho vôbec nepočuje tých, ktorí mu hovoria pravdu". Vyslovil ho vtedy, keď Damasus I. ignoroval jeho prosbu, aby svojím vplyvom u cisára Západorímskej ríše pomohol pravoverným kresťanom Východu, odmietajúcim ariánstvo.

Nezvratnosť Pánovho vyvolenia Bazila za šafára tajomstiev Božích, aby utvrdzoval svojich bratov vo viere, sa najvýraznejšie prejavila, keď po smrti arcibiskupa Euzébia napriek všetkým nepriaznivým okolnostiam, intrigám, chorľavosti i bázni pred tak vznešenou a zodpovednou hodnosťou zvolili Bazila za arcibiskupa Cézarey s právomocou exarchu nad jedenástimi provinciami, potvrdzujúceho svojimi trpkými životnými osudmi opodstatnenosť apoštolom Pavlom získanej skúsenosti: „Preto mám zaľúbenie v slabostiach, pohanách, súženiach, prenasledovaniach, v úzkostiach pre Christa; lebo práve keď mdliem, som mocný" (2 K 2,10). Zvolanie voličov „Axios! — Je hoden!" najpresvedčivejšie zdôvodnil jeho priateľ Gregor Naziánsky hovoriac: „Bazil,

kto by mohol opustiť teba a obrátiť svoju pozornosť na iného? Ako by mohol upustiť od teba, ktorý si zapísaný na rukách Božích, ktorý nepoznáš jarmo manželstva, nič nevlastníš a žiješ akoby si nemal krvi a tela, súc majstrom slova a medzi filozofmi najznamenitejším?". Napokon o jeho zvolení vyhlásil: „Zvíťazil Duch svätý skrze Euzébia", lebo „prišiel Euzébios, muž slávny a planúci horlivosťou, z ďalekých krajov na pokyn sv. Ducha a na základe jeho statočnosti a múdreho príhovoru sa stalo, že všetci sa dohodli na Bazilovi".

Požehnaná apoštolská činnosť sv. Bazila ako sebaobetujúceho arcipastiera priniesla svoje plody v prehĺbenej zbožnosti ľudu, ktorú sám vylíčil takto: „Ľud vstáva v noci a prosí za dar modlitby, ktorú začína kajúcim vyznaním Bohu a zotrváva v nej slziac dlhú dobu. Pri speve žalmov sa rozostupuje na dve časti a spievajúc striedavo verše, čerpá zo spoločného spevu povznesenie srdc a látku na rozjímanie. Striedajúc spev s modlitbou, bdie až do rána. S nastávajúcim svitaním všetci akoby jednými ústami a jedným srdcom recitujú kajúci žalm, ba niektorí i vlastnými slovami prosia za zmilovanie". Nadšený zbožnosťou ľudu zvolal v jednej kázni: „Ak je more krásne, dobré a chvályhodné u Boha, o čo viac ho v tomto všetkom prevyšuje toto zhromaždenie, v ktorom sa snúbia hlasy mužov, žien i detí v modlitbe, ktorá potom ako vlna príboja na morskom brehu splýva v jedno a vznáša sa k Bohu!"

S obzvláštnou láskou sa sv. Bazil Veľký venoval charitatívnej činnosti a úprave Božskej liturgie, o čom však budeme uvažovať v osobitných článkoch.

Ostražitosť a pohotovosť sv. Bazila Veľkého, ktorého premnohé homílie — kázne a listy, ako i presným formulovaním článkov viery sa vyznačujúce spisy, svedčia o tom, že bol predovšetkým mužom životu viery slúžiacej teológie so zreteľom na konkrétne potreby Cirkvi, bol tŕňom v oku ariánstvo podporujúcemu cisárovi Valentovi a jeho prefektovi Modestovi. Zastrašovali ho vyhrážkami a keď tieto nepomáhali, ľstivo sa mu zaliečali, ale napokon sám prefekt priznal: „Tento biskup nás premohol. Je príliš povznesený, stály proti prehováraniu, pevný proti lichoteniu." Nad nezlomnou vernosťou Bazilovej služby Pánovmu prestolu užasol i cisár, keď provokačne vošiel po začiatku bohoslužieb do chrámu, predpokladajúc, že arcibiskup ich preruší a privíta ho. Nič takého sa však nestalo a sv. Bazil pokračoval bez prerušenia bohoslužieb, akoby „úplne priľnúc k Bohu a k Jeho prestolu".

V posledných rokoch predčasne dovŕšeného strastiplného života stíhala Bazila jedna rana za druhou. Odchádzali na večnosť oddaní mu priatelia, rozžehnal sa s milovanou matkou Emíliou, žialil za bratom Gregorom, poslaným do vyhnanstva, sužovali ho bolesti, v ktorých, ako píše Gregor Naziánsky, „sa zmietal ako na mori a nemal oddychu". Stupňovali sa vyhrážky miestodržiteľa, že ho dá zošľahať, na ktoré pokojne odvetil: „Som ti povďačný za tento úmysel, lebo pečeň je mi zdrojom rôznych ťažkostí, a ak splníš, čím sa mi vyhrážaš, zbavíš ma obtiažnej a bolestivej veci." Predsa však, i keď

ho obkľučovali smrteľné bolesti, utešoval mnohých, až sa napokon priblížil deň, v ktorom ho strávilo horlenie za dom Boží a v ktorom, pritisnúc Christov kríž na svoju hruď, zvolal: „Pane, do Tvojich rúk porúčam svojho ducha!" (Ž 31,6). Stalo sa to 1. januára 379, keď sa predstavil svojmu Pánovi „veľkého mena Bazil, slávna pochodeň Cirkvi, žiariace slnko pravdy Evanjelia...", ako ho charakterizoval jeho súčasník sv. Amfilochios Ikonský.

Dr. Vl. Buchta

Prot. M. KERNAŠEVIČ

Kiež Tvoji kňazi oblečú si spravodlivosť

Odriekať tieto slová pri obliekaní pred výkonom veľkého eucharistického tajomstva — pred slúžením sv. liturgie a nemať presvedčenie o autochtónnosti — domorodosti — našej cirkvi v našej vlasti alebo nepresviedčať o tom svojich veriacich — bolo by veľkým hriechom.

Aby sme o nastolenej otázke nepochybovali, ani naši veriaci, pozrieme sa do minulosti našej cirkvi i vlasti.

Pravoslávie sa do našej vlasti dostalo cez slovanských vierozvestov sv. bratov Cyrila a Metoda. Menovaní boli síce podľa národnosti Gréci, ale pretože dobre rozumeli reči staroslovienskej, na žiadosť moravského kniežaťa Rastislava grécky cisár Michal III, poslal r. 863 k našim predkom menovaných bratov, aby hlásali u nás slovo Božie v reči ľudu zrozumiteľnej.

„Rastislav, knieža moravské, Bohom povzbudený, radu učinil s kniežatami svojimi a s Moravanmi, a poslal (posolstvo) k cisárovi Michalovi, hovoriac: Keďže ľud náš od pohanstva odvrhol a kresťanského zákona sa drží, učiteľa nemáme takého, ktorý by nám v našom jazyku pravú vieru kresťanskú vysvetlil, aby sa i iné strany, to vidiac, pripodobnili nám. Tak pošli nám, vladyka, biskupa a učiteľa takého, lebo od vás na všetky strany vždy dobrý zákon vychádza" (Dr. Ján Stanislav: Životy C. a M. str. 41).

Sv. Cyril, svetským menom Konštantín, zostavil najprv písmo pre našich predkov, ktoré dostalo názov po jeho mene c y r i l i k a a užíva ho dodnes naša sv. pravoslávna cirkev v bohoslužobných knihách. Preložil sv. Evanjelium počnúc od Jána a vydal sa s bratom Metodom na misie do našej vlasti (Pyramída str. 599).

Latinskí kňazi stali sa ich veľkými odporcami, lebo tí okrem cieľov náboženských svoju misiu zneužívali aj na ciele politické, kdežto sv. bratia Cyril a Metod mali len jeden cieľ: naučiť Slovanov Boha ctiť v rodnej reči. Náplň ich práce bola rýdzo náboženská, preto si ich ľud veľmi obľúbil.

„Keď rástlo Božie učenie, zlý závistník odprvu, prekliaty diabol, netrpel toho dobra, ale vojdúc do svojich nádob, začal mnohých popúdzať, hovoriac im: „Neoslavuje sa Boh týmto jazykom, lebo keby mu to milé bolo, tak či by nebol mohol učiniť, aby i títo od začiatku písmenami píšúc reči svoje, slávili Boha? Ale len tri jazyky vyvolil: hebrejský, grécky a latinský, ktorými sa sluší slávu Bohu vzdávať.

I boli toto hovoriaci latinskí duchovní, arcikňazi, kňazia učeníci. Boriac sa s nimi ako Dávid s cudzozemcami (i) slovami Písma porážajúc ich, nazval ich trojjazyčníkmi (a pilátnikmi), lebo Pilát bol tak napísal na nadpise Pánovom" (Dr. J. Stanislav: Ž-y CaM str. 43—44).

Sv. bratia, vyslaní k nám gréckou pravoslávnou cirkvou za panovania gréckeho cisára Michala III. a účinkovania patriarchu Fótia nemohli iné učenie, než pravoslávne k nám doniesť a naša cirkev toto učenie zachováva dodnes.

Sv. Cyril žil iba 42 rokov a roku 869 zomrel. Brázdu na Nive Pánovej zostal orať sám Metod, aby semeno evanjeliového učenia dobre vzklíčilo a prinieslo bohatý klas, ale pliaga ľudskej závisti a zloby znemožnila splniť jeho túžby. Po smrti sv. Metoda jeho učeníci boli z Veľ. Moravy vyhnaní na Balkán.

„Moravský panovník Svätopluk z príčin, ktoré nepoznáme, nemal rád Metoda, a stal sa nástrojom jeho protivníka, biskupa Wichinga; popri liturgii slovanskej začal uvádzať aj liturgiu latinskú a po smrti sv. Metoda r. 885 prenasledoval jeho učeníkov. Dvesto kňazov a diakonov a medzi nimi i dezignovaný nástupca Metodov, Gorazd, boli vyhnaní a rozprchli sa medzi Juhoslovanmi a Rusmi, tam šírili evanjelium a slovanské obrady" (Rímskokatolícky časopis Apoštolát z r. 1935 str. 204, č. VII).

Ako rástlo dielo Metodovo, ako sa u nás šírilo pravoslávie za čias sv. Meto, svedčí ten istý časopis. V ňom sa uvádza, že slovanská liturgia sa dlho ešte udržala na našich farnostiach, lebo sv. Metodovi patrili biskupstvá: nitrianske, bratislavské a spišské: „Arcibiskup Pelagrin z Pasova vo svojich „pamätiach" píše, že v Panónii do príchodu Maďarov (r. 906) bolo zriadených sedem diecéz (eparchií) slovanského obradu" (Apoštolát z r. 1935 str. 204).

„Sv. Štefan, kráľ uhorský r. 1011 založil ženský kláštor východného obradu vo Vesprime a o jeho založení vydal listiny napísané v gréckom jazyku" (tamtiež).

Na str. 205 v tom istom časopise sa uvádza, že v Turč. Sv. Martine konali sa staroslovienske bohoslužby ešte v 13. st. O stopách po východnom obrade zmieňuje sa aj St. Bratislava III. roč. na str. 80, kde sa píše, že pri renováciách nástenných malieb v rímskokatolíckych a evanjelických kostoloch pod novšou maľbou v 19. st. sa našli staršie obrazy východného obradu. V tom čase východný obrad užívala iba pravoslávna cirkev, lebo gr.-kat. cirkev vznikla u nás až užhorodskou úniou v 17. st.

Organizácia pravoslávnej cirkvi. Cirkevná samostatnosť

Pravoslávna cirkev vo svojom územnom usporiadaní sa delí na niekoľko samostatných, nezávislých cirkví, ktoré sa volajú autokefálnymi. Toto delenie cirkvi má svoj základ v dogmatickom učení. Podľa tohto učenia pozemská cirkev alebo viditeľná cirkev nie je cirkvou sama osebe, ale je časťou cirkvi, zatiaľ čo tá druhá je v nebesiach, kde je i jediný opravdivý subjekt cirkevnej moci — Pán náš Isus Christos a všetci svätí členovia cirkvi.

Delenie cirkvi na zemi na samostatné (autokefálne) cirkvi nie je v rozpore s jednotou všeobecnej cirkvi, lebo ako hovorí známy učenec Balsamon „všetky zemské cirkvi Božie vytvárajú jedno telo", spájajú sa, zjednocujú pod jedinou Hlavou cirkvi — Christom.

Jediný subjekt cirkevnej moci, Isus Christos, ktorému je daná všetka moc na nebi i na zemi (Mt 28, 18), túto moc odovzdal cirkvi. Preto moc v cirkvi neprislúcha jednej osobe, ale všetkým apoštolom a ich nástupcom, zjednoteným vzájomnou bratskou láskou (Jn 15, 17), preto je stanovené, aby episkopát spravoval cirkev v jednomyseľnosti a bratskej zhode (Ap. pravidlo 34).

Nakoľko jednotné rozhodovanie nie je možné vždy a všade, už samotní apoštoli dôležité veci riešili spoločne — soborne, najmä však vtedy, keď išlo o celocirkevné záležitosti (Sk 15, 1—29). Avšak vo svojich miestnych cirkvách konali samostatne a každý za seba, majúc vždy na mysli „jednotu ducha vo zväzku pokoja". A takto odovzdávali cirkevné obce — cirkvi — svojim nástupcom. Tu je zjavný príklad pre prácu cirkvi aj po smrti apoštolov, pre cirkev všeobecnú, ktorú už spravovali hierarchovia jednotlivých cirkví ako riadne ustanovení arcipastieri. To znamená, že už v apoštolskej dobe existovali jednotlivé miestne cirkvi, hoci neboli označované dnešnou terminológiou. Z Písma svätého je známa cirkev jeruzalemská (Sk 8, 1; 11, 12), cirkev solúnska (2 Sl 1, 1), smyrenská a máme príklady, že tieto cirkvi, ako aj všeobecná cirkev, sa nazývali cirkvami Božími (Sk 20, 28; 1 Tm 3, 15 a iné).

Pojem samostatná (autokefálna) cirkev sa objavuje v V. st. Samostatná cirkev je taká cirkev, ktorá má riadnu a zákonne ustanovenú hierarchiu, ktorej pôvod siaha až k samotnému Christu. Preto autokefálne cirkvi nemajú nad sebou vyššej moci okrem všeobecných snemov a každá autokefália (samostatnosť) je trvalá.

V oblasti liturgického života a bohoslužieb vôbec je sloboda miestnych cirkví ohraničená len v zmysle dogmatickom a snahou o jednotu v základných prvkoch bohoslužieb. V ostatných veciach každá miestna cirkev užíva svoje právo (kanonizácia svätých, svätenie myra, určenie času bohoslužieb). Výrazom samostatnosti je tiež to, že pri bohoslužbách sa spomína prvý z hierarchov (15. prav. Carihr. snemu). V administrácii má úplnú slobodu, rozhoduje podľa kánonov a dogiem všeobecnej cirkvi, alebo aj podľa pravidiel svojej cirkvi, pričom jej rozhodnutia sú platné pri väčšine hlasov (5. pr. I. všeob. snemu). Nemôže však v tejto činnosti prekročiť hranice svojej cirkevnej oblasti, svojho územia. Aj v oblasti cirkevného súdu užíva svoje právo samostatnosti.

V oblasti medzicirkevných vzťahov každá autokefálna cirkev je rovnoprávna a je rovnoprávnym subjektom cirkevného práva (Trul. snem, pr. 39). Ako vo všeobecnej cirkvi, tak i v miestnej cirkvi nositeľom najvyššej moci je episkopát, ktorý podľa apoštolskej sukcesie je spojený so samotným subjektom cirkevnej moci — Isusom Christom, od ktorého obdržal dary Ducha svätého. Snem episkopátu cirkvi je najvyšším orgánom na vyjadrenie vôle nositeľa moci. Nakoľko snemy nemôžu účinkovať stále (zasadať), lebo biskupi by museli neustále nechávať svoje diecézy, stará cirkev poznala už ako sekundárny orgán autokefálnej moci aj prvého biskupa dotyčnej cirkvi (Ap. pr. 34), ktorý mal titul metropolitu, exarchu a neskoršie patriarchu a až potom nasledovali snemy periodické i neperiodické.

Faktory autokefálie

Faktor autokefálie, alebo tá vôľa, ktorá zakladá autokefáliu, musí sama mať suverénnu moc v cirkvi. Platí tu pravidlo: „Nemo alteri juris potest, quam ipse habet" (Nikto nemôže inému dať viac práva, len koľko sám má). Toto plynie aj zo sv. Písma: „Nie je učeník nad učiteľa, ani sluha nad svojho pána" (Mt 10, 24).

Nositeľmi suverénnej moci v cirkvi sú: apoštoli, biskupi všeobecnej cirkvi, biskupi každej samostatnej cirkvi. Apoštoli založili jednotlivé cirkvi už ako samostatné (antiochijská, cyperská, jeruzalemská a iné). Nakoľko všetka moc v cirkvi bola odovzdaná episkopátu, potom episkopát má právo zakladať nové miestne cirkvi (gruzínska, arménska a iné). Najčastejším faktorom zakladania autokefálnej cirkvi je vôľa episkopátu už existujúcej samostatnej cirkvi, ktorá buď sa spojuje s inou cirkvou, alebo z tejto cirkvi sa vytvára nová samostatná cirkev, čo bolo ešte medzi prvým a druhým všeobecným snemom, o čom

hovorí 2. pr. II. všeobecného snemu a nemáme ani jeden prípad, aby na to bol potrebný súhlas všeobecného snemu. Jedno pravidlo však tu je, že keď bola tá-ktorá cirkev ustanovená všeobecným snemom, potom zrušenie takejto autokefálnej cirkvi podliehalo rozhodnutiu všeobecného snemu. Hn.

(Pokračovanie)

Posmrtné spomienky

Dňa 12. mája tohto roku uplynul rok od chvíle, čo odišiel navždy pravoslávny kurátor, brat Juraj Zajac, v ktorom pravoslávna cirkevná obec Byšta stratila obetavého dobrovoľného pracovníka. Brat Juraj vypomáhal i pri kantorovaní i pri obsluhe duchovného v oltári, bol častým delegátom na eparchiálnych zhromaždeniach. Za všetku prácu, ktorú vykonal pre chrám sv. Juraja v Byšte nech mu Pán Boh zaplatí.

Vičnaja pamjať!

Tohto roku spomíname nedožitých 90. narodenín sestry Júlie Gyöngyösiovej, ktorá zomrela 4. júna 1976. Do chrámu v Michalovciach chodievala takmer do posledných chvíl svojho života, bola stálou odberateľkou našich časopisov, rada a štedro prispievala na tlač i na chrám. Máme mnoho dobrých spomienok na babičku Gyöngyösiovú. Za všetko, čo sme snáď nespomenuli, nech jej dobrotivý Boh dá veľkú odmenu vo svojom kráľovstve.

Vičnaja pamjať. Š. H.

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ TENTORAZ DAROVALI:

Pravoslávny farský úrad Pstrina Kčs 100.—, Ján Olexa, Hnojné, Kčs 50.—, rodina Locihová, Veľké Revištia, 50.—, Juraj Pirkovský, Hnojné, 100.—, Peter Macanin, Úbrež, 40.—, Mária Zavacká, Lubeník, 50.—, Apolónia Kopasová, Košice, 200.—, Pravoslávny farský úrad Bajerovce, 150.—, Jozef Verbický, Stakčín, 100.—, veriaca z Borova Kčs 50.—, Mikuláš Kováč, Rokytovce, Kčs 100.—.

Všetkým darcom patrí naše úprimné Pán Boh zaplať. Mená ďalších uverejníme v budúcom čísle nášho časopisu.

Zo sveta

Antiochijská cirkev

Kresťanstvo v Sýrii pochádza z dôb apoštolských. Vieme, že jeden zo siedmich prvých diakonov bol prozelyta menom Mikuláš (Sk 6, 5). V meste Damasku prenasledovali kresťanov a tu sa obrátil k Christovi apoštol Pavel. Kresťania prišli do Sýrie z Cypru a Cyreney, účinkoval tam i apoštol Barnabáš. Samotní kresťania dostali svoj názov v Sýrii (Sk 11, 26): „A stalo sa tak, že schádzali sa po celý rok v tamojšom zbore a učili veľký zástup a stalo sa aj to, že v Antiochii najprv nazvali učeníkov kresťanmi". Antiochia — terajšia Sýria — bola obchodným a kultúrnym centrom, ktoré spájalo východné provincie so západnými. Už v 2. stor. biskup antiochijský mal výsadné postavenie medzi druhými biskupmi. Táto cirkev mala významných biskupov, ako Asklipiada, Vavilu, Cyrila, diakona Eusébia, presbytera Lukiana, sv. Ignáca Bohonosca a iných. Bola tu i duchovná škola. Už v 4. stor. tu vzniklo veľa prekladov cirkevných kníh do sýrštiny. Antiochijská cirkev bola veľmi aktívna v dogmatických otázkach na 4. a 5. všeobecnom sneme. V 7. stor. táto cirkev mala veľké ťažkosti pri politickom rozdelení — oddelení od Byzancie a dostala sa pod nadvládu Arabov. Ťažko znášala veľké politické zmeny zo strany Arabov, Turkov, ale pretrpela i križiacke výpravy (1096—1268). Roku 1268 sa dostáva pod nadvládu Egypta. Najviac táto cirkev utrpela v tzv. „desiatich dňoch zabíjania" v Damasku od mongolského chána Tamerlanda. Antiochijská cirkev dala pravoslávnej cirkvi veľkého svätca, sv. Jána Damascénskeho (†754). Bol to veľký ochranca uctievania ikon. Ťažké časy znovu postihli túto cirkev v 16. stor., keď sa Sýria znovu dostala pod nadvládu Turkov a sultán Selin I. žiadal zbúrať všetky chrámy a nútil kresťanov, aby prijali mohamedánsku vieru. V týchto ťažkých časoch sa často cirkevní činitelia, ale i všetok ľud utiekali o pomoc k Rusku, kde ruská pravoslávna cirkev prijímala utečencov, dávala ich do škôl, kde sa pripravovali nové kádre i pre cirkev.

Treba poukázať i na tú skutočnosť, že počnúc patriarchom Alexandrom III. (†1958) jestvujú veľmi priateľské styky s ruskou pravoslávnou cirkvou, na oboch stranách sú založené tzv. „podvoria", v Moskve antiochijský chrám s duchovným a v Sýrii chrám ruskej pravoslávnej cirkvi s duchovným. Terajší patriarcha Jeho Svätosť Ilja IV. (intronizovaný 25. 9. 1970), v poradí 165. od založenia antiochijskej cirkvi, veľmi intenzívne pracuje na zjednodutení všetkých príslušníkov pravoslávnej cirkvi žijúcich mimo Sýrie. Aktívne pracuje v cirkvi mládež, ktorá si svoju kresťanskú organizáciu založila roku 1942 a vydáva časopis „An Nour" (Svetlosť) a „An Nima" (Milosť).

Veľký vplyv na antiochijskú cirkev má kríza v Libanone, kde sa ničia ľudské životy a kultúrne pamiatky. Srbský „Glasnik" píše o tom, že bol bombou poškodený v Bejrúte chrám a biskupská rezidencia. Metropolita bejrútsky píše, že takmer pol milióna ľudí je bez prístrešia. Pravoslávna cirkev sa všemožne stará o týchto ľudí a metropolita sám sa modlí, aby Všemohúci odpustil tým, čo nevedia čo činia, alebo i vedia o zle, ktoré robia.

Antiochijská cirkev má novú ústavu z roku 1929, na jej čele je patriarcha. Antiochijský patriarchát má synodálnu formu s 13 metropolitmi, cirkev má 20 eparchií, 24 metropolitov a biskupov a 520 farností so 450 duchovnými. Teritoriálne pôsobí táto cirkev v Sýrii, Libanone, Iraku, Iráne, Kuvajte, Turecku, USA, Južnej Amerike, Austrálii a na Novom Zélande. Má jeden duchovný seminár a 1 duchovnú akadémiu, 12 civilných arabských škôl a 1 grécke cirkevné gymnázium, 18 monastierov, z toho 5 v Sýrii a 13 v Libanone. Cirkev vydáva v arabskom znení cirkevné časopisy An Nachra, An Nour, Al Kalima, v angličtine The World a v USA Messanger a v Brazílii Orthodoxia v angličtine.
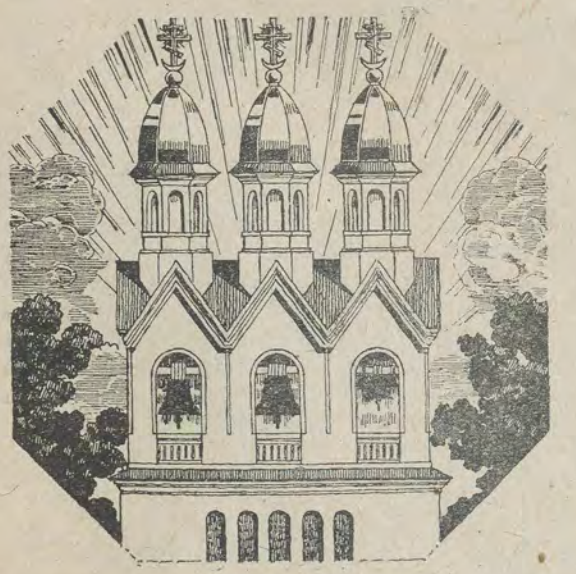
Z bulharských prameňov spracoval prof. A. Hniďak (Duchovná kultúra).